

Jari Parviainen

Metsäpalojen hallinnan opaskirja

Lindberg, H., Heikkilä, T.V. & Vanha-Majamaa, I. Suomen metsien paloainekset – kohti parempaa tulen hallintaa. http://www.metla.fi/julkaisut/muut/Suomen_metsien_paloainekset.pdf. 104 s.

Yli kymmenen vuoden työn tuloksena syntynyt ”Suomen metsien paloainekset” -kirja on perusteellinen, tieteellisestä näkökulmasta kirjoitettu opaskirja metsäpaloista. Kirjan laatimiseen ja aineistojen tuottamiseen koepolttojen avulla on osallistunut kirjoittajien lisäksi harvinaisen suuri joukko – yli 80 metsä- ja paloalan ammattilaista. Teos on syntynyt Metsäntutkimuslaitoksen ja sisäasiainministeriön pelastusosaston yhteistyönä.

Kirjan tärkein tavoite on kuvata erilaisten metsiköiden ominaisuudet metsäpalojen kannalta ja laatia kasvupaikkakohtaisesti metsiköiden syttymisherkkyysluokitus. Sitä varten kirjassa kuvataan myös palamisen perusasiat eli palon syttyminen, palon jälki ja sen riippuvuus paloaineksista.

Paloherkkyys luokiteltiin ensi kerran 1940-luvulla

Useita uusia asioita paljastuu. Nuori ammattipolvi ei ehkä tiedä, että mittava metsiemme paloherkkyuden luokitus tehtiin sota-aikana 1940-luvun alussa. Tämä ns. kulontorjuntakartasto tarvittiin, jotta voitiin arvioida mm. metsiin kohdistuvien palopommitusten vaikutuksia. Värikartastot erittäin paloherkistä tai palojen katkaisuun sopivista maastokohdista oli-

vat niin kiinnostavia, että rauhansopimuksen ehtojen mukaan karttamateriaali määrättiin luovutettavaksi Neuvostoliitolle mukaanlukien myös menetyt alueet ja julistettiin Suomessa salaiseksi 40 vuoden ajaksi.

Ansiokasta nyt käsillä olevassa opaskirjassa on metsäpalojen eri tekijöiden analyttinen kuvaaminen. Lukijalle esitellään millaiset paloainekset sisältyvät metsikön eri kerroksiin alkaen maa- ja pohjakerroksesta aina latvuserrokseen. Hakkutähteen ja energiapuun korjuun vaikutukset paloherkyyteen ovat

myös esillä. Syntyy selkeä kuva esimerkiksi siitä, että erirakenteinen metsä palaa tasarakenteista metsää helpommin ja kokonaan, koska erirakenteisessa metsässä tulen siirtyminen pintapalosta latvapaloksi on helpompaa. Tekijät pysyvät kuitenkin lestissään, sillä he eivät lähde spekuloidaan sen enempää mahdollisia metsänhoidollisia johtopäätöksiä.

Tärkeä on myös jokamiehelle tietää Ilmatieteen laitoksen nykyisen metsäpalovarointusjärjestelmän eli metsäpaloindeksin taustat. Metsäpaloindeksi pyrkii ennustamaan säätekijöiden avulla aukean alueen kuuden senttimetrin paksuisen humus- ja karikekerroksen kosteutta. Avotulen kieltävä metsäpalovarointus annetaan, kun indeksi saa arvon 4,0, väliltä 1,0–6,0. Tekijät pohtivat kirjassa indeksin kehittämistä vielä nykyistä osuvammaksi. Hyvällä syyllä voidaan sanoa, että yksi tärkeä tekijä metsäpalojen ehkäisyssä Suomessa on ollut tämä varointusjärjestelmä ja sitä noudattava suomalainen kurinalaisuus.

Havainnollista, mutta koukeroista kieltä

Käytännön oppaaksi kirja on tarpeettoman systemaattinen ja käsitteellinen. Kirjoittajien on vaikea päästä irti termeistään selostaessaan tavallisia asioita, kuten erilaisten metsiköiden metsäpaloriskejä. Metsäpalo vaara on kuivilla mäntykankailla poutajaksoina paljon suurempi kuin kosteassa lehdossa. Kun asia puetaan paloainestyyppien eroiksi ja puhutaan niiden syttymisherkkyydestä, joutuu lukija asiaa jo kovasti miettimään mistä on kysymys.

Kirjan kuvitus on onnistunut ja erittäin havainnollinen. Erityisesti paloainestyyppien (erilaisten metsiköiden) kuvaaminen on selkeää mallikuvien ja siihen liittyvien selostusten ansiosta.

Uutta kirjassa on myös metsäpalosanasto. Sen mallina on ollut pohjoisamerikkalainen käytäntö ja termistö. Sanastoon on koottu sekä palo- ja pelustusalan että metsäalan termejä. Sanasto jäsentää hyvin metsäpalokysymyksiä ja johtaa täsmällisempään kielenkäyttöön kolmen eri alan osaajien kesken. Eräiden metsätermien valinnoissa olisi keskusteluvaraa, ja joitakin uusia kuten sekametsät voisi hyvin lisätä listaan.

Kirja on hyödyllinen ja tarpeellinen perusteos metsäpaloasioista. Kootulla tiedolla on lukuisia sovellutuksia. Tuntemus metsäpalo käyttäytymisestä ja etenemisestä erilaisissa metsiköissä lisää sammutustyössä toimivien ammattilaisten taitoja ja parantaa sammutustaktiikkaa. Metsiköiden luokittelu metsäpaloaaran perusteella voidaan nykyisellä kaukokartoitus- ja paikkatietojärjestelmillä myös kytkeä metsäsuunnitteluun.

Vaikka metsäpalot eivät ole olleet Suomessa viimeisten 40 vuoden aikana laaja-alaisia, eivätkä merkittävä taloudellinen uhkatekijä, tilanne voi muuttua yhä kuivempien ja lämpimämpien kesien sattuessa. Tilastot 20 vuoden ajalta kertovat, että pienialaisia metsäpaloja sattuu Suomessa vuosittain noin tuhat, keskimääräisen palon jäädessä noin yhden hehtaarin suuruiseksi. Verrattuna 30–40 vuoden takaisiin keisiin, palojen määrä on hieman lisääntynyt. Kuivina kesinä on myös vaara, että metsäpalot itärajan takaa voivat levitä Suomeen.

■ MMT, aluejohtaja Jari Parviainen, Metla, Joensuu
Sähköposti jari.parviainen@metla.fi